

Fredagen den 23 mars

Kl. 9.00–11.02

§ 1 Anmälningar om nya riksdagsledamöter

Följande berättelser hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Åsa Eriksson (S) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 22 mars 2018 sedan Gabriel Wikström (S) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 22 mars 2018

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Mattias Andersson

sekreterare

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Eva-Lena Gustavsson (S) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 27 mars 2018 sedan Berit Högman (S) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 22 mars 2018

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Mattias Andersson

sekreterare

§ 2 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Mikael Peterson* (S) inträtt som ersättare för *Anna Wallén* (S) under tiden för hennes ledighet den 22 mars–29 april.

§ 3 Avsägelse

Talmannen meddelade
att *Maj Karlsson* (V) avsåg sig uppdraget som suppleant i kulturutskottet,
att *Hamza Demir* (V) avsåg sig uppdraget som suppleant i trafikutskottet och
att *Yilmaz Kerimo* (S) avsåg sig uppdraget som suppleant i riksdagsstyrelsen.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade
att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Åsa Westlund* som ledamot i krigsdelegationen,
att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält *Cassandra Sundin* som suppleant i utbildningsutskottet och
att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält *Daniel Riazat* som suppleant i trafikutskottet.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i krigsdelegationen
Åsa Westlund (S)

suppleant i utbildningsutskottet
Cassandra Sundin (SD)

suppleant i trafikutskottet
Daniel Riazat (V)

§ 5 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i försvarsutskottet skulle utökas från 28 till 29.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 6 Val av extra suppleant

Prot. 2017/18:90

23 mars

Val av extra suppleant i försvarsutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i försvarsutskottet

Lena Asplund (M)

§ 7 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2018:8 Den kommunala finansieringsprincipen – tillämpas den ändamålsenligt?

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2017/18:208 till konstitutionsutskottet

2017/18:209 till trafikutskottet

Motioner

2017/18:4008 och 4009 till justitieutskottet

2017/18:4005 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

COM(2018) 93 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den
16 maj.

§ 9 Svar på interpellation 2017/18:421 om biståndet till palestinska myndigheten

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Julia Kronlid har frågat mig om jag och regeringen kommer att agera gällande biståndet till palestinska myndigheten på samma sätt som regeringen agerade gällande biståndet till WATC samt se över att inte andra organisationer i de palestinska områdena förespråkar terrorism och antisemitism.

Regeringen har under de senaste månaderna besvarat ett stort antal frågor om det svenska biståndet till Palestina, inklusive sådana relaterade till terrorism, både i form av riksdagsfrågor och vid riksdagens utrikespolitiska debatt den 14 februari. Jag har själv besvarat inte mindre än fem

skriftliga frågor kopplade till bistånd i Palestina under de senaste tre månaderna. Därför vill jag först och främst upprepa att inget svenskt bistånd går till finansiering av terrorism.

Den organisation som Julia Kronlid nämner, Women's Affairs Technical Committee eller WATC, fick tidigare stöd genom det så kallade MR/IHL-sekretariatet, vilket är ett givarsamarbete där Sverige ingick tillsammans med Schweiz, Nederländerna och Danmark. WATC gav i sin tur stöd till ett kvinnocenter som i sig inte var finansierat av sekretariatet. Det uppdagades senare att det lokala byrådet efter att projektet avslutats valde att namnge centret efter en person som begick terroristdåd 1978. När detta blev känt påtalade Sverige tillsammans med de andra givarländerna i MR/IHL-sekretariatet för WATC att namngivningen stod i strid med sekretariatets grundprinciper om att alla partnerorganisationer tydligt måste ta avstånd från hatpropaganda och uppvigling. När WATC inte tog avstånd från kvinnocentrets namngivning beslutade Sverige och de andra givarna inom sekretariatet att inte förlänga stödet till WATC. I enlighet med den beslutsprocess som fanns inom projektet togs beslutet gemensamt av alla givare. Se svar på riksdagsfråga 2017/18:814 i samma ärende.

Sveriges bistånd till Palestina har ett överordnat syfte: att bidra till ett demokratiskt, självständigt, sammanhängande och livskraftigt Palestina som ska existera sida vid sida med Israel i fred och säkerhet. Sverige ställer i genomförandet av biståndet krav på god kontroll och respekt för mänskliga rättigheter, åtgärder mot korruption, arbete för jämställdhet och fortsatt reformarbete. Regeringens ambition är att Sveriges bistånd utöver uppsatta mål bland annat ska bidra till att motverka hatpropaganda och uppvigling. Om oegentligheter i biståndet uppdagas reagerar Sverige och vidtar nödvändiga åtgärder.

Efter en nyligen genomförd halvtidsöversyn av biståndet till Palestina har Sida konstaterat att strategin för Sveriges internationella utvecklings-samarbete med Palestina 2015–2019 fortfarande är relevant och att det sammantagna stödet till ett palestinskt statsbyggande utgör en effektiv ansats för att stärka möjligheterna för tvåstatslösningens genomförande.

Inget svenskt bistånd går direkt till den palestinska myndighetens budget, utan det kanaliseras via internationella organisationer såsom Världsbanken och FN och då i enlighet med dessa organisationers regelverk. Sveriges utvecklings-samarbete med Palestina har pågått under lång tid och har under samtliga regeringar de senaste decennierna syftat till att bistå det palestinska folket i ett hållbart demokratiskt statsbyggande med målsättningen att få till stånd en tvåstatslösning. En välfungerande palestinsk myndighet är en förutsättning för detta, inklusive demokratiska framsteg, korruptionsbekämpning, avståndstagande från våld, respekt för mänskliga rättigheter samt ökat inflytande för kvinnor och utrymme för civilsamhället.

Anf. 2 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka biståndsministern för de inledande svaren på mina frågor. Som biståndsministern påpekar togs ett beslut att inte förlänga stödet till WATC efter att det blev känt att Sverige indirekt stöttat ett kvinnocenter på Västbanken som namngivits efter Dalal Mughrabi, som deltog i ett terrordåd i Israel 1978.

Efter denna händelse har både Danmark och Norge och även vissa andra länder satt ned foten och skärpt villkoren vad gäller biståndet till Palestina. Danmark kommer exempelvis att minska antalet mottagande organisationer. Vi har dock ännu inte sett att den svenska regeringen har låtit händelsen få några vidare konsekvenser trots uppgifter om oegentligheter i andra organisationer och inom den palestinska myndigheten.

Biståndsminister Isabella Lövin menar att pengar inte går direkt till den palestinska myndighetens budget. Nej, det är vi också medvetna om. Men när det gällde kvinnocentret på Västbanken räckte det med ett indirekt stöd för att inte fortsätta med biståndet. Då borde det vara tillräckligt att Sverige indirekt ger bistånd till verksamhet inom den palestinska myndigheten för att vidta åtgärder.

Av biståndsministerns svar framgår det med all önskvärd tydlighet att i alla fall delar av biståndet till Palestina syftar till palestinskt statsbyggande och inte rent humanitärt bistånd. Samtidigt har det under lång tid varit känt att palestinska myndigheten betalar ut stora belopp i lön till personer som sitter fängslade för att ha begått terrordåd i Israel och dödat oskyldiga människor, däribland judar. Dessutom förekommer ren antisemitisk propaganda, och i skolor under myndigheten odlas hat mot judar ända från barnsben.

Biståndsministern räknar upp ett antal krav för biståndet gällande mänskliga rättigheter, korruption, jämställdhet med mera, vilket är bra. Biståndsministern uttrycker vidare att regeringens ambition ”utöver uppsatta mål” är att ”bland annat bidra till att motverka hatpropaganda och uppvigling”. Jag tolkar detta som att det i dag inte finns någon målsättning i regeringens strategi att sätta stopp för hatpropaganda och uppvigling. Nej, det är bara en parentes. Detta är mycket anmärkningsvärt och kan vara en förklaring till att biståndet fortsätter i år efter år trots att så många missförhållanden har uppmärksammats.

Vad det handlar om här är att stå fast vid principer och vara tydlig, och här är inte regeringen konsekvent. Jag är fullt medveten om att pengar inte går direkt till löneutbetalningar till terrorister. Problemet är att Sverige med sitt bistånd stöder, om det så är indirekt, en myndighet som belönar terrorism och har värderingar tvärt emot allt vad mänskliga rättigheter står för. Därför blir det inget annat än dubbelmoral och hyckleri när regeringen i Sverige säger sig vilja motverka terrorism och antisemitism.

Biståndsministern uttrycker också att om oegentligheter i biståndet uppdragas reagerar Sverige och vidtar nödvändiga åtgärder.

Min första fråga är om biståndsministern kan erkänna att regeringen är fullt medveten om att dessa stora löneutbetalningar till dömda terrorister pågår inom den palestinska myndigheten samt att antisemitisk propaganda förekommer inom dess verksamhet.

Anf. 3 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Herr talman! I Hebron ligger Abraham begravd. Det heligaste delas mellan muslimer och judar. Synagogan och moskén skiljs åt av en vägg; det är samma byggnad. Halva hans kista ligger i moskén och andra halvan i synagogan. Detta är en helig plats för minst tre religioner. Vid högtider kan väggen tas bort, och då lånar man från den ena sidan till den andra och tvärtom – sida vid sida.

På båda sidor finns en enorm trötthet på denna konflikt. Du kan gå runt på stan, i vilken stad du vill i Israel eller Palestina, och fråga vem som helst. Alla säger att de vill ha ett slut på den. Vill man göra det mer systematiskt kan man fråga det palestinska centret för samhällsundersökningar, som nyligen gjorde en studie som visar att folk på båda sidor vill ha fred och leva med varandra. Extremister på båda sidor ges ett alldeles för stort utrymme i debatten.

Därför är det viktigt att Sverige, som är en av många givare i Palestina, också är där och ger bistånd. Sverige ger bistånd inte för att området är perfekt utan för att biståndet behövs. Om antisemitism eller våldspropaganda förekommer ska biståndet avslutas. Och om någon känner till att sådant förekommer ska det rapporteras till Sida. Det är en skyldighet man borde ha, speciellt om man är folkvald ledamot. Rapportera projekten, så tar Sida tag i saken och agerar.

Svenskt bistånd går till barns skolgång och till att se till att det finns fungerande elektricitet och rent vatten. Dessutom vet jag hur viktigt det är med många olika småprojekt som pågår i området. Exempelvis har en doktor Moussa en psykologisk klinik där man har samtal med familjer där familjemedlemmar antingen har dödats eller blivit fängslade. Samtal i stället för stenar är en metod som jag tror på.

Jag har läst Julia Kronlids interpellation oerhört noga. Inte med ett enda ord nämner hon att Palestina är ockuperat eller vad en ockupation innebär för en befolkning.

Jag träffade ganska nyligen en familj i Betlehem. Det var efter en gudstjänst i deras kyrka. De berättade för mig att det tidigare tog deras dotter 20 minuter att gå till skolan. Sedan sattes en vägspärr och ett staket upp. Nu tar det över två timmar för henne att ta sig till och från skolan varje dag.

Detta är bara ett exempel. Det finns tusentals fler exempel på vad en ockupation innebär, men sverigedemokraten Julia Kronlid nämner inte detta med ett enda ord.

Den interpellation som Sverigedemokraterna har ställt väcker några frågor som jag gärna skulle vilja ställa:

1. Vill Julia Kronlid ha barnen i skolbänken eller på gatan?
2. Vill Julia Kronlid att familjer ska ha rent vatten eller törsta ihjäl?
3. Vill Julia Kronlid att palestinierna ska ha sin rätt till frihet eller vara ockuperade?

Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Julia Kronlid! Låt mig börja med att förtydliga några saker. Det finns mycket att vara kritisk till i hur den palestinska myndigheten agerar. Sverige har en mycket rak och tydlig dialog med Palestina, precis som med andra partnerländer där vi är stora biståndsgivare.

Vi är också mycket kritiska till mycket av det som händer i Sydsudan, Kambodja, Myanmar och en lång rad andra länder där Sveriges och det internationella samfundets bistånd behövs för att stödja människor som är i akut behov av hjälp. Där behöver vi stödja både statsbyggande och demokratiska institutioner som faktiskt kan föra utvecklingen framåt, men

också kvinnors möjligheter och demokratiska rörelser som gör att det kan bli en mer hållbar framtid.

Det är precis detta vi gör i Palestina. Sverige ger för närvarande ungefär 6 procent av det totala stödet från världssamfundet till Palestina. Precis som vi hörde tidigare är detta ett resultat av att Palestina är under ockupation och har mycket svårt att ha en bra utveckling under de extrema förhållanden som råder. I dag är 2,5 miljoner människor i Palestina i behov av humanitär hjälp.

Biståndet i Palestina har som mål att det ska bli en stabil demokratisk stat med religionsfrihet och respekt för mänskliga rättigheter. Det har varit ledstjärnan för svenskt Palestinabistånd i decennier. Här finns ingen skillnad jämfört med tidigare regeringars Palestinabistånd.

Jag ska nämna några exempel på vad vi gör. Vi stöder vattenförvaltning i Gaza, som ju nu är under blockad. Vi invigde precis ett avloppsreningsverk i Gaza. Vårt stöd har gått till fyra vattenreservoarer och 36 kilometer vattenledningsnät som har renoverats. Vi har fått bukt med vattenläckage och rehabiliterat brunnar och vattennät även på Västbanken.

Problemen beror på att grundvattnet, som är Gazas enda vattenresurs, i princip inte längre är användbart som dricksvatten på grund av föroreningar och höjda salthalter. Därför köper många familjer dricksvatten till en hög kostnad, ofta från privata aktörer.

Detta är olidligt drabbande för en befolkning som redan är under mycket hårt tryck. Om vi inte hjälper till med en sådan basal sak som vattenförsörjning driver vi människor att i desperation göra motstånd mot ockupationen. Detta driver också våldsspiralen i en riktning som jag antar att inte heller Julia Kronlid tycker är bra.

Vi stöder Palestinas motsvarighet till MR-ombudsman, som bland annat granskar ny lagstiftning och MR-läget i Palestina. Vi stöder tillgång till mental hälsa för människor som lever med trauman på grund av våldsamma händelser som har med ockupationen att göra. Vi stöder småföretagare, med fokus på kvinnliga företagare, för att ge framtidshopp till de människor som lever under ockupationen.

Vi ser att över 80 000 barn har drabbats av psykosociala trauman som kräver psykologstöd. Precis som tidigare nämndes är det givetvis bättre för alla parter om barnen får gå i skolan och inte hamnar ute på gatan. Om vi stryper biståndet, som Julia Kronlid tydligen vill, vad menar Julia Kronlid blir resultatet?

Anf. 5 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill först kort bemöta Anders Österbergs frågor. Jag har också träffat människor när jag varit på besök i Israel, både palestinier och judar, som är trötta på konflikten och vill ha fred. Det finns goda exempel på organisationer som verkar för detta. Men det jag är kritisk till är organisationer och en palestinsk myndighet som verkar för det rakt motsatta: uppvigling, hatpropaganda och antisemitisk propaganda som odlar hat i stället för fred. Detta är vi emot.

Ska barn gå i skolan? Ja, jättegärna, men de ska lära sig alla människors lika värde och inte, som det funnits exempel på, att judar är grisar och ska dödas. Det bidrar inte till fred.

Frihet eller ockupation? Jag tycker inte att frågan är så ensidig och enkel. Jag vill se en hållbar lösning för båda sidor, där också israeler får leva i fred och säkerhet.

Till biståndsminister Isabella Lövin vill jag säga: Det enda svar jag fick när det gäller om man kan erkänna att dessa löneutbetalningar pågår var att det finns mycket att vara kritisk till. Ja, det finns mycket att vara kritisk till i många länder, men jag har fortfarande inte fått något erkännande av att man är fullt medveten om löneutbetalningarna.

Som jag också sa tidigare till Anders Österberg finns det absolut bra exempel på verksamhet och rent humanitärt bistånd i Palestina. Det är inte framför allt detta vi kritiserar.

Jag var också på ett besök i Israel där jag träffade en organisation som jobbar med samarbete när det gäller vatten, där både judar och palestinier fick sitta ned vid samma bord. Det finns goda exempel. Men just när det gäller bistånd som kanaliseras via organisationer till institutioner inom den palestinska myndigheten måste regeringen sätta ned foten.

Enligt Jerusalem Center for Public Affairs, som har översatt palestinska myndighetens egen budget, kan ersättningen till en terrorist som är dömd till 30 år uppgå till 3 000 dollar i månaden. Av palestinska myndighetens totala budget utgör dessa löneutbetalningar ca 7 procent, vilket, som en jämförelse, motsvarar ca 30 procent av det bistånd som myndigheten tar emot.

Dessutom belönas dessa personer ytterligare när de kommer ut från fängelset och kanske till och med får tjänster inom den palestinska myndigheten. I tidningen Times of Israel framkommer att utrikesministern frågar sig om familjerna ska svälta om de inte får det här bidraget. Men det är ju inget socialbidrag för överlevnad utan en tydlig signal om att terror och mord på judar är något som lönar sig. Där måste regeringen sätta ned foten och säga att det är oacceptabelt.

Abbas har själv i ett klipp som finns att se på Youtube uttryckt: Vi välkomnar varje droppe blod som spills över Jerusalem.

En av de terrorister som är berättigad till lön enligt den palestinska myndighetens regler dömdes 2004 till 67 livstidsstraff. Han fälldes för att vara hjärnan bakom en serie självmordsattacker med totalt 66 döda. Det finns många sådana exempel.

Utöver att agera mot oegentligheter i den palestinska myndigheten anser vi att regeringen bör se över biståndet till andra organisationer i de palestinska områdena. Till exempel har bistånd från Sverige sponsrat Frihetsteatern i Jenin och en pjäs som heter *Belägringen*, där man bland annat får se terrorister placera ut bomber runt en kristen kyrka och fira att de dödat israeler. Då handlar det inte om humanitärt bistånd för överlevnad; då är det politisk propaganda, hatpropaganda.

Om regeringen på allvar vill bidra till fred menar jag att den inte har rätt strategi. Man bidrar till helt fel saker. Min nästa fråga är om regeringen tycker att det är acceptabelt att terrorism belönas och hyllas och att rent antisemitiska budskap sprids från organisationer och institutioner som regeringen direkt eller indirekt stöder med svenskt bistånd och svenska skattemedel.

Anf. 6 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Över 400 barn sitter i dag i israeliskt fängelse. Två tredjedelar av dem uppger att de har blivit utsatta för någon form av fysiska övergrepp. Vad tycker Julia Kronlid om det?

Den före utrikesministern i Israel, Avigdor Lieberman, bodde själv på ockuperat område på Västbanken. Han har bland annat sagt att Israel bör bekämpa Hamas på samma sätt som USA bekämpade Japan under andra världskriget, det vill säga med atomvapen. Naftali Bennett, som är tidigare ekonomiminister och har ny ministerpost i regeringen, har sagt att han kommer att göra allt i sin makt för att palestinierna aldrig ska få en egen stat. Han har också sagt att han skulle vägra utföra en order som innebär att avhysa israeliska bosättare från palestinsk mark. För detta fick han så hård kritik att han backade.

Julia Kronlid säger att frågan inte är så enkel att den bara handlar om huruvida det är en ockupation eller inte och att hon vill se en långsiktig, hållbar lösning. Då är min fråga till henne: Hur ser då Sverigedemokraternas lösning ut?

För oss är det enkelt: Palestina har varit ockuperat i 50 år. Alla folks rätt till frihet – hela världens fred.

Anf. 7 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Ja, Julia Kronlid, det är oacceptabelt att sprida hatpropaganda. Här är vi helt glasklara. Som jag redogjorde för i mitt första svar avbryter vi samarbete eller stöd där sådana saker uppdragas.

Julia Kronlid svarade inte på min fråga: Vad är Julia Kronlids och Sverigedemokraternas strategi? I stället frågar hon om vi har en strategi. Svaret är ja. Världssamfundet har ända sedan Osloprocessen inleddes på 1990-talet samordnat sitt stöd till Palestina för att underlätta en demokratisk statsbyggnad och en tvåstatslösning. Det är den strategin Sverige fortsatt arbetar efter. Det har vi gjort ända sedan dess under olika regeringar.

Vi samarbetar med resten av världssamfundet. Bara de senaste dagarna har Sverige deltagit i tre givarsamordningsmöten.

Den 13 mars i Washington DC deltog Sverige på inbjudan av president Trumps rådgivare Jared Kushner och Mellanösternsändebudet Greenblatt i ett möte rörande konkreta åtgärder för ekonomiska och humanitära insatser i Gaza.

Utrikesminister Margot Wallström stod tillsammans med sina kollegor från Jordanien och Egypten den 15 mars värd för ett ministermöte i Rom om Unrwas finansiering. Ett sjuttioal länder medverkade, liksom FN:s generalsekreterare Guterres och EU:s höga representant Mogherini.

Sverige deltog den 20 mars i AHLC-mötet i Bryssel, där USA och andra givarländer tillsammans med FN, EU, Världsbanken, IMF och både Israel och Palestina samordnade insatser för stärkandet av institutioner, infrastruktur och annan samhällsutveckling i Palestina.

Jag vill understryka att Israel–Palestina-konflikten är en mycket svår kontext och också mycket politiserad. Det är väl ingen nyhet för någon, inte heller för Julia Kronlid. I flera länder har man inrikespolitiska skäl att hävda än det ena, än det andra. Mycket desinformation florerar. Det gör att vi alla måste vara mycket källkritiska när vi deltar i debatten.

Regeringen tar alla uppgifter vi får på allvar. Hittar vi oegentligheter agerar vi.

Jag lade märke till att Julia Kronlid nämnde hatpropaganda i skolor. I det sammanhanget kan nämnas att den palestinska myndighetens läroplan även används i Israeladministrerade skolor i östra Jerusalem, som står under israelisk ockupation. Detta är ett ganska tydligt tecken på att det som vi stöder inte möts av invändningar från Israel.

De oegentligheter som uppdagas ska vi agera mot, men det stöd vi ger handlar om att barn ska vara i skolan och inte på gator. Barn ska känna att de har en framtid och att det finns en rörelse mot en självständighet sida vid sida med Israel. Den utveckling vi ser i dag går tyvärr åt andra hållet.

Här vill jag också, tyvärr, nämna den demolering av humanitära strukturer som Israel gör sig skyldigt till. Det gäller även sådant som är finansierat av Sverige, EU och andra givare, och även skolor. I år har man helt nyligen förstört två klassrum, vilket gör att många barn inte kan fortsätta gå i skolan.

Julia Kronlid, vad är din strategi? Vad är det du tycker att vi ska göra för att få en fredlig tvåstatslösning?

Anf. 8 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Tack för svaren, biståndsminister Isabella Lövin, även om jag inte är tillfreds med alla.

Det var tydligt från biståndsministern, vilket jag uppskattar, att uppvigling till våld, spridning av antisemitism och belöning av terrorism är oacceptabelt. Bra, då är vi överens. Då förväntar jag mig att regeringen fortsättningsvis kommer att agera när sådana saker uppdagas i organisationer som vi ger bistånd till och att Sveriges regering kommer att säga att utbetalningen av belöningar till terrorister måste upphöra, annars kommer biståndet att ställas in. Det förväntar jag mig.

Vad är då vår strategi? Vår strategi är givetvis att just ställa tydliga villkor och krav på biståndet. Vår strategi kan också vara att stödja organisationer som verkar för fred och goda relationer mellan palestinier och judar där man på båda sidor verkar för samma mål – inte att stödja en teater där man hyllar terrorister som ställer ut bomber runt en kristen kyrka. Sådant ska vi inte stödja. Det ingår inte i Sverigedemokraternas strategi.

Själva konflikten är inte föremål för huvuddebatten i dag. Men där tycker jag att båda parter måste ges en chans att komma överens om en långsiktig lösning utan att vi andra, som inte är parter i konflikten, på förhand ska bestämma vilka gränser som ska gälla och så vidare.

I alla fall visar allt detta med önskvärd tydlighet att det är dags att regeringen sätter ned foten och att regeringen tydligt villkorar biståndet. Man ska också respektera grundläggande demokratiska principer och mänskliga rättigheter inom den palestinska myndigheten. Det är också en väldigt stor risk.

Anf. 9 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Då fick jag ett tydligt svar från Julia Kronlid. Julia Kronlid tycker: När Sverige verkar i svåra miljöer och det begås brott mot mänskliga rättigheter ska vi dra in biståndet till de människor som drabbas av övergrepp och som inte har möjlighet att ta till vara sina mänskliga rättigheter och möjlighet att utvecklas och ta sig ur fattigdom.

Det är på det viset att vi verkar i väldigt svåra politiska kontexter. Men Julia Kronlid säger: Om det begås ett fel eller ett felsteg från den palestinska myndighetens sida ska biståndet strypas. Men jag undrar vad Julia Kronlid egentligen tycker om att den israeliska myndigheten har demolerat två klassrum i en palestinsk skola i beduinsamhället Abu Nuwar, öster om Jerusalem, på den ockuperade Västbanken den 4 februari i år, vilket påverkade 26 barn i årskurserna 3–4, och att den här strukturen har uppförts med hjälp av humanitära medel från West Bank Protection Consortium, som delfinansieras av åtta EU-medlemsländer.

I den här konflikten görs det naturligtvis felsteg och övergrepp på båda sidor, men Julia Kronlid beskriver saken med en ensidighet. Det blir oskyldiga barn och medborgare som får lida om vi ska agera på det sätt som Julia Kronlid förespråkar. Det är inte ansvarsfullt. På det viset får vi tyvärr ställa in hela det svenska biståndet. Det är kanske det som Julia Kronlid tycker.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2017/18:381 om självmord bland barn och unga i asylprocessen

Anf. 10 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Christina Höj Larsen har frågat migrationsministern och biträdande justitieministern om statsrådet anser att det är acceptabelt att asylsökande barn inte behandlas på samma sätt som barn med uppehållstillstånd när det gäller rätten till stöd, vård och behandling samt vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att minska antalet självmord bland barn och unga i asylprocessen.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Den psykiska ohälsan hos barn och unga har ökat över tid, vilket är ett stort samhällsproblem. När det gäller barn och unga vuxna behöver vi stärka de tidiga insatserna för att undvika att de hamnar i en långvarig problematik. Vi vet att det finns märkbara skillnader vad gäller psykisk ohälsa mellan olika grupper. En av de grupper som är utsatta är ensamkommande barn och unga. Jag har stor förståelse för att många asylsökande, inte minst ensamkommande barn och unga, befinner sig i en svår situation. Det är viktigt att alla barn och unga som mår dåligt, oavsett om det är fysiskt eller psykiskt, får tillgång till den vård som de är berättigade till. Asylsökande barn har rätt till samma kostnadsfria sjukvård som andra barn i Sverige.

Många av de barn och unga som har tagit sig till Sverige bär på trauma, som bland annat kan yttra sig i självskadebeteende. Behovet av insatser från samhället är stort. Vårdens förutsättningar för att möta detta behov behöver fortsätta att stärkas. Eftersom gruppen ensamkommande barn och unga är särskilt utsatt vad det gäller psykisk ohälsa avsätter regeringen 50 miljoner kronor årligen för att förbättra tillgången till vård för att motverka psykisk ohälsa hos asylsökande och nyanlända barn och unga. Regeringen har även under åren 2017–2020 avsatt medel för att öka tillgängligheten till vård och behandling för traumatiserade barn och vuxna som är asylsökande och nyanlända.

Regeringen avsatte över 1 miljard kronor under 2017 för insatser inom området psykisk hälsa. Regeringen bedömde att satsningen inom psykisk hälsa behöver stärkas ytterligare och tillför därför arbetet 500 miljoner kronor för 2018 och avser att stärka arbetet med 1 miljard kronor per år under 2019 och 2020. Satsningen görs i syfte att förstärka första linjens vård samt den specialiserade psykiatrin för barn och vuxna. I vårändringsbudgeten för 2017 (prop. 2016/17:99) tillfördes 100 miljoner kronor för innevarande år för att förstärka barn- och ungdomspsykiatrin och första linjens psykiatri för barn och unga i primärvården i landstingen och regionerna. Denna satsning ska fortsätta under 2018–2020. I årets överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting har regeringen valt att ha ett särskilt fokus på att öka tillgängligheten. Målsättningen för tillgänglighet är fortsatt 30 dagar till första besök och 30 dagar till fördjupad utredning.

Socialstyrelsen har inrättat ett nationellt kunskapscentrum för ensamkommande barn och unga. Genom kunskapsutveckling och kunskapsförmedling stärks arbetet med ensamkommande barn och unga inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Insatser för en utvecklad samverkan mellan kommuner och landsting för att professionella inom skolan, inklusive elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten, ska arbeta för att säkerställa barns och ungas skolgång ska belysas.

En riskfaktor för psykisk ohälsa, som bland annat det nationella kunskapscentrumet har konstaterat, är att unga asylsökande i många fall behöver flytta från den kommun där de bor och går i skola i samband med att de fyller 18 år eller skrivs upp i ålder. Regeringen har avsatt 390 miljoner kronor 2017 och 195 miljoner 2018 i kommunbidrag för att möjliggöra för kommunerna att låta ensamkommande unga bo kvar i kommunen under asylprocessen.

Sammantaget bedömer jag att de åtgärder som regeringen vidtagit inom området kommer att bidra till en bättre tillgång till vård för ensamkommande barn och unga. Signalerna om att ensamkommande barn och unga mår allt sämre är självfallet oroväckande signaler, och regeringens åtgärder ska adressera detta.

Anf. 11 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Tack så mycket, socialministern, för svaret! Vi står här i dag eftersom läget är akut. Vi har fått rapporter från nätverket #vistårinteut, från KI, från Bris och från BO som visar inte bara att den psykiska ohälsan bland ensamkommande är stor utan att unga tar sitt eget liv.

I KI:s rapport ser vi att minst tolv unga under 2017 tog sitt liv. År 2015 gjorde inga det. Det är en fruktansvärd utveckling, och detta innebär att det är minst nio gånger så vanligt att avsluta sitt liv i den gruppen som i motsvarande grupp unga som är födda här i Sverige.

Uppe på läktaren sitter några av dem som länge har uppmärksammat det akuta. Det är vänner, familjehem och stödpersonal runt de unga. Det är de som tröstar och håller handen. Det är de som försöker få unga att orka med skolan och att orka med livet en dag till. Det är de som kämpar vid sina kamraters sida. Det är lärare, gode män, klasskompisar, vänner – de som nu är familj här. Vi ska vara väldigt tacksamma för att de finns, för utan dem hade många fler unga släppt taget.

Varje självmord är såklart en tragedi. Därför har vi sedan länge en nollvision om självmord i Sverige, och vi vet väldigt mycket om hur man förebygger självmord i Sverige. Det handlar i stort om trygghet och förutsägbarhet. I KI:s rapport lyfts några av de helt avgörande trygghetsfaktorerna upp. Det handlar om ett tryggt och stabilt boende, om skolgång med aktiviteter och stabilitet och om ett socialt skydds nät, det man nu kallar sin nya familj.

Det är direkt skyddande för människor med depression: en trygg miljö utan våldsamma inslag, att personer i den ungas närhet är utbildade i att upptäcka de här sakerna, att man begränsar tillgången till alkohol och droger, att man ger behandling och terapi med en formulerad långsiktig trygghetsplan.

Glappet mellan dessa beskrivningar av det förebyggande arbetet och de ungas verklighet är härresande stort. Den verklighet de unga lever i är inte trygg, är inte förutsägbar. Rapporten från KI avslutas med att det är nödvändigt att sätta in helt akuta preventiva åtgärder för att få stopp på den här epidemin i gruppen.

I sitt svar lyfter ministern fram viktiga satsningar inom psykiatri kring barns och ungas psykiska hälsa. Det är satsningar som jag känner väl till, för Vänsterpartiet har drivit igenom åtminstone en av dem som handlar om psykisk ohälsa bland unga. Det är jättebra satsningar!

Det här är dock inte en fråga enbart om psykiatri, och det var därför jag ställde frågan till migrationsministern. Det handlar om vilka förutsättningar och villkor de unga har i asylprocessen och i lagstiftningen. Psykiatri är viktig, men det är tyvärr inte tillräckligt för att förhindra det vi just nu ser.

Anf. 12 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi kan konstatera att jag delar bilden att det är en utomordentligt allvarlig situation. Vi har tagit del av Karolinskas rapport, och vi följer frågan noggrant.

Samtidigt vill jag vara väldigt tydlig mot ledamoten: Det är ingen tvekan om att både regeringen och migrationsministern gärna debatterar frågan om asyllagstiftningen och migrationen. Men då måste frågan ställas om asyl och migration. I den här interpellationen handlar det väldigt tydligt om självmord, psykisk ohälsa och vård. Därför blir det mitt ansvar att svara på frågan.

Jag tror ändå att vi under den här interpellationsdebatten förhoppningsvis kan ha en dialog där jag lite mer tydligt får berätta om de olika satsningar som görs. Det ska också väldigt tydligt sägas att även jag är otroligt medveten om de fantastiska insatser som väldigt många gör på frivillig basis i dag, eller utifrån sitt engagemang, för att bidra till en tryggare situation för en grupp som är väldigt utsatt i Sverige. Det ska de ha tack för.

Jag berättade i mitt svar om de 50 miljoner kronor årligen som vi skjuter till för att förbättra tillgången till vård. Regeringen har också sedan 2017 en satsning på att öka tillgängligheten till vård och behandling för traumatiserade barn och vuxna som är asylsökande och nyanlända. Denna satsning pågår mellan 2017 och 2020 och uppgår till 40 miljoner kronor per år. Bland annat stöttar vi Röda Korset i ett projekt som syftar till psykoterapeutisk, fysioterapeutisk och psykosocial behandling av vuxna flyktingar och migranter. Där ges också ett visst stöd till barn och unga.

Vårsta diakoni är en annan aktör som har fått ta del av dessa medel för att utveckla ett traumacenter för asylsökande och nyanlända i Härnösand.

Vi har även gjort en satsning till Röda Korset på 1,9 miljoner 2017 för utveckling och förstärkning av verksamheter som arbetar hälsofrämjande för nyanlända och asylsökande.

I interpellationen till mig refererar man också till elevhälsan. Det är ett otroligt viktigt område att fortsätta stärka. Där har vi tillsammans gjort flera satsningar under den här mandatperioden, och vi kan konstatera att vi i dag, jämfört med när regeringen tillträdde, har ungefär 700 fler medarbetare inom elevhälsan. Mer behöver dock göras. Det handlar om att fortsätta ta steg i rätt riktning.

Jag skulle också i det här inlägget vilja passa på att lyfta den oerhört allvarliga frågan om självmorden, som vi ser en så tydlig ökning av i just den här gruppen. Sedan 2015 har Folkhälsomyndigheten ett särskilt uppdrag från regeringen att samordna det suicidförebyggande arbetet på den nationella nivån. Jag beskriver det gärna lite mer senare.

En viktig del är att man nu har två nationella samverkansgrupper, där den ena gruppen består till exempel av ideella aktörer. Vi kan konstatera att engagemanget har ökat väldigt mycket. Under 2017 uppgick den nationella samordningen och antalet aktörer i gruppen till drygt 30, varav ungefär 10 var ideella organisationer.

Jag berättar gärna mer om det arbete som pågår där i mitt nästa inlägg.

Anf. 13 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Delvis handlar interpellationen om rätten till vård och stöd. Jag kommer att återkomma till just stödfrågan, för den har inte besvarats. Det handlar framför allt om psykiatrin i ministerns svar.

Det andra det handlar om är vad man ska göra för att minska antalet självmord. Där är det, precis som jag nämnde förut, i det preventiva arbetet väldigt mycket mer och annat än psykiatrin som är avgörande i en akut situation med självmordsrisk.

När man tittar på hur verkligheten ser ut för gruppen när det gäller trygghet och förutsägbarhet, som jag pratade om, är det ett enormt glapp! Hur ser det ut för dem? Vi har den tillfälliga lagstiftningen som har tagit bort viktiga skyddsgrunder och som gör att man inte kan återförenas med sin familj. Vi har rättsosäkerheten kring åldersbedömningar som ärligt talat har varit hårresande, där ungdomar har skrivits upp hit och dit. Som genom ett trollslag har de förlorat sin rätt till boende och placerats med vuxna.

Vi har långa, långa väntetider, något som KI pekar ut som en av de särskilt riktigt farliga riskfaktorerna. Migrationsverket flyttar om människor mitt i deras skolgång. Bris och BO pekar ut stora skillnader och brister när det gäller rätt till vård och stöd.

Och så har vi den magiska 18-årsdagen, antingen att man fyller 18 år eller att man skrivs upp i ålder. Där skiljer det sig jättemycket från övriga unga i samhällets vård. Man förlorar sin gode man, som i alla fall delvis är en del av det där viktiga, avgörande sociala nätverket som behövs och är nödvändigt i en sådan situation. Man flyttas till förläggning för vuxna. Socialtjänsten avslutar det särskilda stöd och den placering man har haft, och sedan är det upp till kommunen att bedöma om man behöver det.

Alla de faktorer jag har pratat om – lagstiftningen och själva praxis – är ett återtraumatiserande av unga människor.

Man kan förlora rätten till dagersättning och boende när tidsfristen för frivilligt återvändande har gått ut. Det vi pratar om då är hemlöshet; man rycks upp med roten. Det handlar om miljöer där det finns väldigt mycket droger. Alla dessa saker vet vi ökar risken för självmord, och det är därför situationen ser ut som den gör i dag.

Vi står alltså i en situation där såväl lagstiftning som asylprocess och all annan verklighet går rakt emot det vi vet om suicidprevention. Vad vill regeringen göra åt det? Det kan inte lösas enbart med psykiatri. Det måste lösas också genom att man tittar på lagstiftningen som drabbar den unga. Vi måste göra någonting åt åldersbedömningarna. Vi måste göra någonting åt de långa väntetiderna.

Det är en helhetsbild. Vad vill regeringen göra?

Anf. 14 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som jag sa initialt i mitt förra inlägg vet jag att riksdagsledamoten är väl medveten om att när det rör de delar som inte är mitt ansvarsområde har vi en migrationsminister som väldigt ofta står här i kammaren och debatterar precis dessa frågor. När det gäller lagstiftningen som rör migrationsministerns område liksom åldersbedömningarna och övriga delar måste därför dessa frågor ställas till det statsråd som är ansvarigt för de frågorna.

Jag kommer med utgångspunkt från min del i ansvaret för situationen runt ensamkommande barn och vuxna att svara på de frågor som ledamoten har ställt. De frågor som ledamoten ställer handlar mycket om suicid, suicidprevention och vad regeringen gör för att stärka situationen för de ensamkommande barn och unga som mår dåligt.

Frågorna i interpellationen ställs utifrån ett strikt vårdperspektiv, och jag svarar gärna på dem. Ledamoten vet också mycket väl att regeringen har gjort stora satsningar inom psykiatrin under mandatperioden. Jämfört med när vi tillträdde 2014 avsätter vi i dag dubbelt så mycket resurser för att stärka psykiatrin i Sverige. Det är för att vi ser att det behövs i dagens situation. Vi har också under mandatperioden gjort flera satsningar särskilt på ensamkommande barn och vuxna eftersom vi ser den situation som ledamoten här beskriver.

I mitt förra svar försökte jag berätta dels vad regeringen gör inom ramen för de medel som i dag finns avsatta, dels om det särskilda arbete om suicid som pågår och har satts igång under mandatperioden. Det handlar om att ta ett nationellt grepp genom uppdraget till Folkhälsomyndigheten. Det är fråga om att öka resurserna till de organisationer som är aktiva i suicidprevention. En positiv del i detta är att de aktivt ingår i det arbete som sker på Folkhälsomyndigheten, och de får ta del av de ökade resurserna.

I de sammanhang man får höra dessa beskrivningar, som jag är säker på att Christina Höj Larsen får höra, och som också jag får höra emellanåt, känner man sig som politiker maktlös. Samtidigt vet man att det är vi som sitter på så många av nycklarna. Vi måste fortsätta att följa situationen och göra satsningar för att öka tillgången till förebyggande insatser för ensamkommande barn och vuxna. De måste fångas upp tidigt så att de snabbt

kan få tillgång till den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin. Vi vet att det på många håll i dag är alldeles för långa väntetider.

Det är också därför som en viktig del i de satsningar som regeringen gör i gruppen, som ändå uppgår till närmare 100 miljoner kronor per år, har handlat om att förbättra tillgången till vård och öka tillgängligheten till vård och behandling över landet, genom våra traditionella kanaler och genom de satsningar som sker till exempel via Röda Korset och Vårsta Diakoni.

Anf. 15 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Jag blir orolig om statsrådet och regeringen känner sig maktlösa. Det är ni som har makten, och det är ni som har ansvaret.

Vi befinner oss i en situation där regeringen har ändrat lagen och gjort en tillfällig lag. Regeringen har stramat åt så att man förlorar rätt till boende och ersättning vid avslag. Vi befinner oss i en situation där regeringen har ändrat förordningen om vad som ska gälla när man fyller 18 om man har varit i samhällets vård som asylsökande.

Det här är regeringens ansvar. Att känna maktlöshet hör inte hit, utan det är regeringens möjlighet och makt att ändra på den situationen.

Jag uppskattar de saker som görs i psykiatrin. De är viktiga. Men om verkligheten är sådan att förutsättningarna är omöjliga – vad gör vi då? Jag träffar många människor från barn- och ungdomspsykiatrin som säger att de inte kan hjälpa dessa unga. Det finns ingen medicin i världen eller någonstans de kan sätta dessa ungdomar som gör att deras problem går över. Det ungdomarna behöver är trygghet, ett uppehållstillstånd – en möjlighet att fortsätta sina liv.

För Vänsterpartiet är svaret klart. Det behövs en amnesti för dessa unga. Detta kan inte fortsätta. En epidemi där unga inte längre väljer att leva är inte värdigt ett land som Sverige. Vi behöver göra någonting. Vi har makten. Ta den!

Anf. 16 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag hoppas att ledamoten förstår att när jag använder begreppet maktlöshet är det fråga om en maktlöshet och frustration över varje enskilt barn som i det här fallet förlorar sitt liv. De satsningar som faktiskt har gjorts sedan 2015 är kanske inte tillräckliga, utan vi måste göra ännu mer. Den maktlösheten kan även en politiker känna och få lov att tala om.

Regeringen gör en del saker på området, och vi kommer att följa frågan noggrant. Regeringen har beställt den rapport som har tagits fram och som pekar på hur situationen ser ut när det gäller suicid bland ensamkommande unga. Detta görs naturligtvis för att regeringen vill veta hur det ser ut. Vi vill ha ett underlag så att vi kan satsa de resurser och vidta de åtgärder som krävs för att förbättra och förstärka situationen för ensamkommande barn och unga.

Jag kommer naturligtvis att svara med utgångspunkt i det som är mitt ansvarsområde i regeringen.

En annan sak som regeringen har gjort under mandatperioden är att vi tydligt har sagt att alla landsting ska erbjuda hälsoundersökningar till asylsökande, om det inte är alldeles uppenbart att det av ett eller annat skäl är

obehövt. Staten ersätter landstingen för detta. Då går det att snabbt fånga upp de barn och unga som behöver stöd.

Varje barn eller ung person som tar sitt liv i frustration, och där vi på något sätt har brustit längs med vägen, är ett barn för mycket. Det tycker också regeringen. Vi är också beredda att vidta åtgärder för att förbättra situationen och stötta gruppen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:90
23 mars

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2017/18:400 om institutionell korruption inom läkemedelsbranschen

Anf. 17 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Margareta Larsson har frågat mig hur Läkemedelsverket kan stärkas i sin roll för ökad kunskap och trygghet och därtill minska korruption inom läkemedelsbranschen.

I granskningsrapporten *Säkra och effektiva läkemedel – hur hanterar staten läkemedelsindustrins inflytande?* (RiR 2016:9), publicerad den 9 juni 2016, granskar Riksrevisionen hur staten hanterar läkemedelsindustrins inflytande över statlig läkemedelskontroll och kunskapsstyrning.

Motivet till granskningen var att regeringen och myndigheterna, enligt Riksrevisionen, har en svår uppgift att främja flera olika goda värden som ibland står i konflikt med varandra. Riksrevisionen menar att snabb tillgång till nya effektiva läkemedel och tillförlitlig kunskap om läkemedels effekter är värden som ibland står emot varandra. Främjandet av folkhälsa och främjandet av näringsliv kan ibland också vara svårförenliga mål.

I granskningsrapporten skriver Riksrevisionen att det i huvudsak är läkemedelsföretag som finansierar och utformar stora kliniska prövningar. Läkemedelsföretagen har därmed stort inflytande över hur testerna genomförs och vilka resultat som ska förmedlas till omvärlden genom forskningsartiklar och marknadsföring. Detta ger läkemedelsindustrin ett informationsövertag gentemot övriga aktörer inom läkemedelssektorn.

Riksrevisionen lämnar i granskningsrapporten tre rekommendationer till regeringen:

- Regeringen bör inte involvera Läkemedelsverket i sin innovationspolitik.
- Regeringen bör ge Läkemedelsverket tydligare incitament att inte prioritera ned de renodlat säkerhetsorienterade uppgifterna.
- Regeringen bör ge myndigheterna i uppdrag att samverka för en mer producentoberoende styrning med kunskap.

Av regeringens skrivelse *Riksrevisionens rapport om säkra och effektiva läkemedel* (skr. 2016/17:39) framgår att regeringen inte delar Riksrevisionens bedömningar avseende rekommendationerna att ge Läkemedelsverket tydligare incitament att inte prioritera ned de renodlat säkerhetsorienterade uppgifterna samt att ge myndigheterna i uppdrag att samverka för en mer producentoberoende styrning med kunskap. Bakgrunden till detta står att läsa i skrivelsen.

När det gäller rekommendationen att inte involvera Läkemedelsverket i sin innovationspolitik gör regeringen en annan bedömning, som även den framgår av regeringens skrivelse. Utvecklingen av läkemedel, medicinteknik och informationsteknik är viktig för en modern och effektiv hälso- och sjukvård. Samverkan inom life science-sektorn mellan näringsliv, forskare och hälso- och sjukvård har stor betydelse för utvecklingen inom hälso- och sjukvården.

Regeringen menar att genom nya läkemedel, behandlingsmetoder och medicinsk teknik kan en framtid med en åldrande befolkning, nya hot i form av smittspridning och pandemier samt antibiotikaresistens bemötas. Därmed inte sagt att LV:s innovationsfrämjande arbete är av större vikt än vissa andra delar av verksamheten.

Som Riksrevisionen skriver är Läkemedelsverket huvudsakligen en kontroll- och tillsynsmyndighet, och regeringen skrev i sin skrivelse att Riksrevisionen lyfter upp viktiga frågeställningar.

Därför gav regeringen Läkemedelsverket och andra berörda myndigheter – Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket och Folkhälsomyndigheten – i uppdrag att inventera nuvarande rutiner och arbetssätt och vid behov revidera dessa för att säkerställa ett kontrollsystem som hanterar risk för otillbörlig påverkan.

Av myndigheternas rapportering avseende nämnda uppdrag framgår bland annat att det finns en myndighetsgemensam jävsgrupp där samtliga fem myndigheter ingår. Gruppen enas om jävsdeklarationers utformning, och Socialstyrelsen ansvarar för att revidera blanketten i enlighet med överenskomna förslag. Gruppen har också tagit fram en rad andra myndighetsgemensamma dokument, i syfte att ge vägledning till den enskilda experten. Gruppen är också ett rådgivande organ för den myndighet som önskar råd i en fråga.

När det gäller Läkemedelsverket specifikt framgår av myndighetens rapport att inventeringen visat att de befintliga kontrollsystemen fungerar bra och är ändamålsenliga. Dock har några förbättringar vidtagits, eller planeras att vidtas, med anledning av regeringsuppdraget.

När det gäller hot och trakasserier har myndigheten till exempel beslutat att gå ut med tydligare information till medarbetarna om hur incidenter som innefattar hot, våld och trakasserier ska hanteras. När det gäller korruption har Läkemedelsverket i sina interna riktlinjer klargjort att nolltolerans gäller mot alla former av mutor.

Läkemedelsverket rapporterade även att de avsåg att införa regelbundna interna stickprovskontroller för att säkerställa att verkets rutiner för hantering av de anställdas jävsdeklarationer efterlevs. Vidare har den praktiska hanteringen av jävsdeklarationer på myndigheten gjorts enhetlig och centraliserad.

Regeringen har förtroende för att Läkemedelsverket och myndighetens ledning vidtar nödvändiga åtgärder vid behov på såväl detta område som andra. Regeringen bedömer inte att den behöver vidta några särskilda åtgärder utan följer Läkemedelsverkets arbete med detta och annat genom löpande dialog.

Anf. 18 MARGARETA LARSSON (-):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för ett klart och tydligt svar. Min fråga i denna debatt är: Hur kan vi stärka Läkemedelsverket i sin roll för att minska korruption inom läkemedelsbranschen? Statsrådet svarar: Det behövs inte. Jag tycker att det är ett märkligt svar.

Generellt sett är det intressant att Läkemedelsbranschen i sin helhet tycks gå helt fri i denna kammare från fördömanden eller förslag på åtgärder.

Läkemedelsverkets huvudsakliga uppgift är att vara en tillsynsmyndighet gentemot läkemedelsbolagen. Men det blir svårt när man samtidigt ska föra en innovationspolitik. Det är dessutom svårt att vara objektiv då man nästan helt finansieras av läkemedelsföretagen. Det är noll insyn i hur testerna görs, och läkemedelsföretagen vidareutbildar själva läkare och betalar bra för deras pr-kampanjer för preparat, som kallas föredrag. Vidare vandrar anställda fram och tillbaka i anställningar mellan Läkemedelsverket och läkemedelsföretagen.

Vi kan fråga vem som helst på gatan om de anser att detta system är patientsäkert. Jag kan sätta en månadslön på att nästan alla skulle svara nej – till skillnad från statsrådet. Det skulle faktiskt vara intressant att göra en sådan marknadsundersökning för att få fram vad folk egentligen tycker om denna modell.

Herr talman! Jag vill inte tro att det är statsrådets egna synpunkter som förs fram i svaret, och jag förstår att det måste vara tufft att stå här och försvara detta. Den rödgröna regeringen är ju generellt emot vinster i välfärden, men läkemedelsindustrin tycks helt gå fri. Varför tar man inte till sig Riksrevisionens rapport, som lägger fram konkreta fakta? Man har ju i sin granskning sett hur Läkemedelsverket på sistone gått ifrån sitt egentliga uppdrag att vara en tillsynsmyndighet.

Herr talman! Från början startades läkemedelsverk över hela världen för att skydda allmänheten mot skadliga mediciner efter Neurosedynskandalen. Hade läkemedelsverket i USA fungerat som det skulle hade inte hundratusentals personer dödats i opioidkrisen. I Frankrike har man mer civilkurage. Där omorganiserades nyligen deras läkemedelsverk efter tusentals dödsfall på grund av en skadlig diabetesmedicin. Ett stort antal tjänstemän åtalades. Där finansieras inte heller läkemedelsverket i samma utsträckning som i Sverige av läkemedelsföretagen.

Regeringen vill dock inte att Läkemedelsverket ska prioritera de säkerhetsorienterade uppgifterna. Varför? Regeringen vill inte att allmänheten ska få tillgång till producentoberoende information utan är helt tillfreds med läkemedelsbolagens egna manipulerade data. Konsulter betalda av dessa bolag får avgörande inflytande på de behandlingsrekommendationer som Läkemedelsverket och Socialstyrelsen tar fram.

Hur kan man tycka att detta är rimligt?

Anf. 19 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Regeringen har i en skrivelse till riksdagen och även i mitt interpellationssvar tydligt och i ganska stor detalj redovisat varför vi har gjort de bedömningar vi har gjort i olika delar.

Utvecklingen av läkemedel, medicinteknik och informationsteknik är viktig för en modern och effektiv hälso- och sjukvård. Samverkan inom

life science-sektorn mellan näringsliv, forskare och hälso- och sjukvård har stor betydelse för utvecklingen inom hälso- och sjukvården.

Regeringen menar att Sverige har hög kunskapsnivå och stor kompetens vad gäller utveckling och produktion. Vi har dessutom en hälso- och sjukvård av hög kvalitet som omfattar alla. Vi har också en tradition av samverkan, en samverkan som behöver öka för att möta de samhällsutmaningar som finns runt hälsa i dag.

Regeringen menar att genom nya läkemedel, behandlingsmetoder och medicinsk teknik kan en framtid med en åldrande befolkning, nya hot i form av smittspridning och pandemier samt antibiotikaresistens bemötas.

Vår samlade bedömning är att målen inom hälso- och sjukvårdspolitik, folkhälsopolitiken och innovationspolitiken inte behöver innebära motsättningar. Tvärtom tror vi att samverkan mellan dessa olika politikområden är av stor vikt för att klara av att möta de samhällsutmaningar som jag precis talade om. I detta arbete har självfallet Läkemedelsverket en viktig roll. Därmed inte sagt att LV:s innovationsfrämjande arbete är av större vikt än andra delar av verksamheten.

Precis som Margareta Larsson säger är Läkemedelsverket huvudsakligen en kontroll- och tillsynsmyndighet. Dess målsättning är att den enskilda patienten och hälso- och sjukvården ska få tillgång till säkra och effektiva läkemedel av god kvalitet där nyttan är större än riskerna, och de ska användas på ett både ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt.

Det är mot denna bakgrund regeringen bedömer att målet om innovationsarbete också ska finnas kvar i Läkemedelsverkets regleringsbrev.

Samtidigt säger jag inte att inget behöver göras eller att vi inte har gjort något. I mitt svar redogjorde jag för att regeringen har gett Läkemedelsverket och de andra berörda myndigheterna ett tydligt uppdrag att inventera nuvarande rutiner och arbetssätt och vid behov revidera dessa för att säkerställa att de kontrollsystem vi har också hanterar risken för otillbörlig påverkan.

Jag beskrev den myndighetsgemensamma jävsgrupp där man samarbetar om dessa frågor. Jag beskrev också Läkemedelsverkets specifika rapport när det gäller inventeringen av de befintliga kontrollsystemen – att de fungerar bra och ändamålsenligt. Jag beskrev att det finns en nolltolerans mot alla former av mutor. Sådant är naturligtvis oacceptabelt.

Men med detta sagt tror jag att det är otroligt viktigt att man inte har en bild där utgångspunkten är att läkemedelsindustrin i stort består av skurkar och inget annat. Jag ser utmaningar. Men skillnaden mellan oss är kanske att jag inte ser detta som svart eller vitt och där läkemedelsbolagen per definition är skurkar. Vi behöver dem också.

Anf. 20 MARGARETA LARSSON (-):

Herr talman! Läkarna och industrin har två olika intressen. Läkare vill hjälpa patienter. Läkemedelsindustrin vill tjäna pengar. Detta går inte alltid ihop; för det mesta går det inte ihop.

Statsrådet måste därför se sanningen som den är: Läkemedelsindustrin är världens mest lönsamma bransch, och de som underordnar sig direktiven har mycket goda möjligheter att göra karriär.

Vad vi kan se rent konkret är att ungefär hälften av Läkemedelsverkets utredare tidigare har haft engagemang i läkemedelsföretag, detta enligt Riksrevisionens egen jävsdeklaration.

Vi har alltså att göra med en industri som förvränger statistik, gör studier som är designade för att komma fram till önskat resultat och forskning som inte publiceras om den inte ger önskat resultat. Branschen är faktiskt att likna vid kriminell. Medierna har tagit upp fall på fall av mutade läkare, och jag kan nämna några uppmärksammade fall.

Professor Elias Eriksson fick i uppdrag av läkemedelsbolaget Lundbeck att göra pr för antidepressiva läkemedel genom att påstå att de inte var självmordsframkallande, trots att motsatsen var bevisad. Alla hans kontakter med tillverkarna gömdes undan, statskassan var med och finansierade hans studie genom Vetenskapsrådet och läkemedelsföretaget fick honom att lova att inte publicera något utan deras godkännande. Till slut avslöjades det att det inte fanns någon egentlig studie.

Överläkare Håkan Jarbin på BUP tog emot 80 000 kronor för att marknadsföra psykofarmaka. Det ledde till att försäljningen steg med 331 procent i åldersgruppen 10–14 år och med 140 procent i åldersgruppen 15–19 år. Som tack för hjälpen plockade han ut sammanlagt 600 000 kronor. Sedan sattes han som expert och ansvarig för att skriva behandlingsrekommendationer för Socialstyrelsen.

Psykiatern Ylva Ginsberg gick från att för läkemedelsbolags räkning driva fram förskrivning av adhd-droger för vuxna och anställdes sedan som opartisk, objektiv och sakkunnig expert på Socialstyrelsen. Flera läkemedelsbolag har betalat henne för att hon ska hålla föredrag och göra pr för alla dessa olika adhd-preparat. Det har varit summor som 115 000 kronor, 34 000 kronor och 18 000 kronor – allt detta enligt jävsdeklarationer till Läkemedelsverket.

Sekretessavtal med läkemedelsbolagen gick ut på att inte yppa känslig information om studierna utan uttryckligt godkännande från bolagen. Är inte detta egentligen att likna vid prostitution? Man tycks ju ändå ha ganska många kunder.

Anf. 21 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Låt mig vara tydlig. Även om det definitivt finns problem och utmaningar kopplade till läkemedelsindustrin – vi ska naturligtvis vara vaksamma mot det, hantera det och inte vara naiva – delar jag helt enkelt inte den mörka bild som Margareta Larsson målar upp här. Läkemedelsindustrin bidrar också med nya och effektiva läkemedel som gör den svenska sjukvården bättre. Men vi ska inte vara naiva, och det är också därför som regeringen gav dessa särskilda uppdrag och med anledning av Riksrevisionens skrivelse har följt upp de frågeställningar som fanns.

Vår bedömning i dag är att myndigheterna samarbetar när det gäller jävsdeklarationer för sina externa experter. De har en gemensam utarbetad struktur för hantering av detta. SBU har också börjat samarbeta med övriga nordiska länder för att få en större bas att anlita experter från. Även Socialstyrelsen har ett nordiskt samarbete på detta område.

Regeringen bedömer att myndigheterna är medvetna om risken för skevhet i publicerade data och att de också utvecklar samarbetet med anledning av precis detta och att den pågående myndighetssamverkan, inom ramen för rådet med styrning med kunskap och inom ramen för den nationella läkemedelsstrategin, också kan förväntas leda till ett generellt stärkt samarbete med myndigheterna som jag tror kommer att kunna vara mycket bra.

Läkemedel ska vara säkra och trygga. Vi ska naturligtvis säkerställa att de ständigt utvecklas, så att vården blir smartare. Sverige ska ha stor kunskap och hög kompetens när det gäller utveckling och produktion av läkemedel. Det har ett egenvärde. Det är klart att staten, vården och läkemedelsvärlden måste ha ett bra samarbete i fråga om detta. Men vi måste också ställa tydliga krav och inte vara naiva. Men vi måste också se vikten av det goda som läkemedelsindustrin också kan bidra med för att stärka kvaliteten i den svenska hälso- och sjukvården. Samtidigt måste vi ha kontroll- och tillsynssystem som fungerar.

Anf. 22 MARGARETA LARSSON (-):

Herr talman! Det är klädsamt att detta statsråd i alla fall lite grann vågar erkänna att det finns ett problem. Det är gott att höra att det finns en liten öppning där. Men det är bekymmersamt att det ändå inte finns en riktig politisk vilja att städa rent i denna smutsiga bransch. Jag tycker att det är fejt. Det medverkar också till att försätta medborgare i detta land i fara, samtidigt som trovärdigheten både för sjukvården och myndigheterna skadas. Därför tycker jag att regeringens hållning i denna fråga är ansvarslös.

När det gäller dessa jävsdeklarationer, som statsrådet tidigare nämnde, har vi klart och tydligt sett att man egentligen inte bryr sig om vad som står i dem. Man har hittills inte brytt sig om att de experter som har haft avgörande inverkan på behandlingsrekommendationerna har gjort studier ihop med läkemedelsbolagen. Det finns däremot sekretessavtal med bolagen om att hålla tyst med känslig och för bolagen skadlig information. Experterna har fått hundratusentals kronor för att popularisera bolagens preparat, preparat som experterna i nästa sekund rekommenderat för högre förskrivning i Läkemedelsverkets och Socialstyrelsens rekommendationer.

Så sent som förra året gjorde Svenska Dagbladet en granskning där det framgick att experter hos Läkemedelsverket dolt sina inkomster från läkemedelsindustrin. Myndighetens egen kontroll hade inte visat på någon jävssituation. Men Svenska Dagbladets granskning visar någonting annat.

Vad gör man? Jo, man gör som man alltid gör och erkänner att det finns brister och lovar att se över rutiner. Det gör man alltid. Det är detta som kallas institutionell korruption. I folkmun kallas det bananrepublik.

Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Man kan konstatera att kravet på bedömningar och förhållandet mellan nytta och risk löper som en röd tråd genom hela läkemedelslagstiftningen. Det är också ett krav som grundar sig på EU-direktiv, då detta är ett av de områden som är harmoniserade.

Man kan säga att ett av läkemedelslagstiftningens absolut grundläggande krav för att ett nytt läkemedel ska godkännas för försäljning är att förhållandet mellan risk och nytta är gynnsamt.

Jag tror återigen att det är viktigt att understryka att patientsäkerhetsfrågor, inklusive till exempel en väl fungerande biverkningsrapportering, är generellt angelägna frågor för regeringen. Detta tar sig också uttryck i bland annat den nationella läkemedelsstrategin och dess tillhörande handlingsplan som vi har arbetat med under denna mandatperiod.

Samtidigt tycker regeringen att styrningen av myndigheterna också bygger på tillit, varför vi inte gärna går in och ger uppdrag om prioritering av instruktionsenliga uppgifter.

Vi har en löpande dialog med samtliga våra myndigheter. Vi har tydligt informerat oss om hur arbetet ser ut och hur det fortgår, med anledning av Riksrevisionens rapport. Vi har också detaljerat redogjort för regeringens ställningstagande i dessa frågor, vilket det finns alla möjligheter att ta del av, och vi har redovisat detta för riksdagen.

Jag måste dock komma tillbaka till detta: Ja, jag ser utmaningar, men frågan är inte svartvit. Därmed går det inte att säga att alla läkemedelsbolag är skurkar och att allt annat är på ett annat sätt, utan det kommer att handla om avvägningar och att ha tillräckliga kontroll- och tillsynssystem även framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:405 om social sammansättning i skolklasser

Anf. 24 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Ida Drougge har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att klargöra definitionen av "allsidig social sammansättning" inom skolans verksamhetsområden.

En av de grundläggande principerna för det svenska skolväsendet är att alla barn och elever har rätt till en likvärdig utbildning. En allvarlig systemsvaghet som Skolkommisionen pekar ut när det gäller den svenska skolan är den ökande skolsegregationen. Detta står att läsa i SOU 2017:35. Resultatskillnaderna mellan skolor blir större, och ökningen förklaras till stor del av att skillnaderna mellan skolors elevsammansättning utifrån familje- och migrationsbakgrund ökar. Sammansättningen av elevgrupper, med avseende på elevernas behov och förutsättningar, påverkar skolors förutsättningar att leva upp till skollagens mål om en likvärdig utbildning av hög kvalitet.

Det lagförslag som Ida Drougge hänvisar till syftar till att vända denna utveckling. Förslaget i lagrådsremissen *Samling för skolan* innebär att det i skollagen (2010:800) införs en inriktningsbestämmelse om att huvudmännen för skolformerna förskoleklass, grundskola och gymnasieskola aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av eleverna på sina skolenheter. I lagrådsremissen gör regeringen bedömningen att även rektorn för nämnda skolformer bör ha ett ansvar för att inom sin skolenhet verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper.

Inriktningsbestämmelsen innebär en skyldighet att kunna visa att man arbetar systematiskt och framåtsyftande för att uppnå målsättningen om en allsidig social sammansättning. Bestämmelsen syftar däremot inte till att staten ska detaljreglera hur detta ska ske. Skolkommisionen anger i sitt betänkande att begreppet "allsidig social sammansättning" inte lämpar sig för att definieras i författningstext utan bör ges närmare innebörd utifrån förutsättningarna i huvudmännens verksamhet. Som framgår av Skolkommisionens betänkande tar formuleringen sikte på elevgrupper med olika socioekonomisk bakgrund.

Som anges i lagrådsremissen delar regeringen bedömningen att det inte vore meningsfullt att i lag definiera begreppet "allsidig social sammansättning" eller att ange vilka exakta omständigheter som ska råda för att målsättningen ska anses vara uppnådd. Det bör i stället vara upp till varje huvudman att avgöra utifrån lokala förutsättningar och behov inom ramen för gällande regelverk. Utgångspunkten måste självfallet vara den verklighet och de demografiska förutsättningar som gäller i varje kommun.

Jag kan konstatera att det finns flera exempel på huvudmän, för såväl kommunala som fristående skolor, som redan i dag arbetar aktivt med att organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att sammansättningen i och mellan huvudmannens skolenheter ska bli mer allsidig. Det kan till exempel handla om strategisk planering av nya skolor och olika modeller för skolors upptagningsområden. Det finns också intressanta exempel på huvudmän som arbetar med bland annat uppsökande verksamhet till vårdnadshavare och elever.

Lagförslaget syftar till att främja sådana initiativ och tydliggöra ansvaret för frågan. Enligt regeringens mening är det av yttersta vikt att den nödvändiga utbyggnad av skolan som Sverige står inför de kommande åren, på grund av att antalet elever ökar, görs på ett sätt som främjar likvärdigheten och minskar segregationen.

Anf. 25 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Tack för svaret, Gustav Fridolin!

Jag vill börja med att säga att segregation självklart inte är någonting bra. Det är därför inte heller bra att vi har skolor med stor segregation och att det är stor skillnad mellan elever och elevers sociala bakgrund skolor emellan. Det är inget vi ska eftersträva utan tvärtom någonting vi borde motverka.

Min uppfattning är dock att vi behöver gå på kärnan i de problem som skapar segregation. Det är bostadssegregationen, och nyckeln till den ligger i sin tur i grundproblemet med föräldrar i utanförskap. Detta visar all forskning på området. Skolverket släppte även en rapport i veckan som just pekar på att föräldrars bakgrund och om de har jobb eller inte spelar en otroligt stor roll. Det behöver vi angripa.

Jag har besökt många skolor, och jag tror att ministern kan känna igen sig i att det när man träffar skolor som har lyckats vända sina resultat – som har svåra förutsättningar men ändå har lyckats vända resultaten – finns en sak alla dessa skolor säger. Det är att de har slutat se eleverna som en ursäkt för de låga resultaten och i stället fokuserat på de effekter som forskningen säger ökar resultaten.

Det handlar om skickliga lärare, och man har använt sig av karriärs-tjänstsystemet där lärarna kan få extra betalt för att de jobbar i ett utsatt område. Man har fått förutsättningar från kommunen genom mer resurser. Har man en svårare utmaning behöver man mer resurser, och man har fått det. Det handlar om mer undervisningstid med skickliga lärare och om ordning och reda så att det finns studiero och möjlighet att fokusera och koncentrera sig.

När man har gjort detta och systematiskt jobbat med kvalitetsarbetet har resultaten vänt. Så länge man ser eleverna och elevsammansättningen som en ursäkt för låga resultat tror jag dock att vi tyvärr inte kommer någonstans. Det är den stora risken jag ser med regeringens förslag – att det

ytterligare spår på de ursäkter vi tyvärr alltför ofta ser och använder oss av i svensk skola. Jag skulle därför vilja fråga ministern hur han ser på detta och om han inte ser några sådana risker.

Jag förstår att man inte vill skriva ut vad begreppet ska betyda i detalj. Jag har respekt för det, och jag förstår argumenten. Jag kan även till viss del hålla med om dem. Men då lägger man ju, som ministern uttrycker sig i sitt svar, ett stort ansvar på kommuner och rektorer att ta fram och jobba med detta – att lägga tid och energi på det. Det finns som sagt väldigt mycket annat som vi också behöver lägga tid och energi på i svensk skola – och annat som vi vet påverkar resultaten mer än detta.

Anf. 26 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack för att du tar upp frågan, Ida Drougge! Jag försökte lyssna noggrant, och den här gången tror jag faktiskt inte att det var någonting i det interpellanten sa som jag inte håller med om. Jag tror att vi har ganska likartade beskrivningar av vad som behöver göras i detta.

För det första handlar det om att ha höga förväntningar på varje elev. Man ska inte i skolan stämpas utifrån vilken familj man kommer ifrån, vilket hem man har eller hur ens syskon har varit före en, utan varje elev ska bedömas utifrån sina förutsättningar och få de absolut bästa förutsättningarna för att uppnå höga resultat.

Det är klart att det är extremt viktigt att ha med det perspektivet varje gång vi jobbar med segregation och med att säkra att resurser når de elever som har det tuffast eller inte har lika mycket med sig hemifrån när de kommer till skolan. Det handlar inte om att vi har lägre förväntningar utan tvärtom om att vi har högre förväntningar på skolsystemet att jobba med just de elever för vilka skolan betyder allra mest inför framtiden.

För det andra är svaret på den konkreta frågan om jag ser risker med att detta regleras: Nej, det gör jag inte, för detta är redan någonting som varje huvudman jobbar med – och enligt lag också ska jobba med, till exempel vid resursfördelningen. Det finns redan ett lagkrav i skollagen på att man ska fördela skolans resurser på ett sådant sätt att det blir mer till de skolor som har de svåraste uppgifterna. Det handlar till exempel om hur man fördelar karriärtjänster eller hur man fördelar de ekonomiska resurserna. Det är alltså ett perspektiv som måste finnas hos varje huvudman, och varje huvudman har i dag ett lagkrav på sig att jobba med detta.

Jag håller också med dig om att det är oerhört viktigt att detta görs, Ida Drougge, alltså att resurser – precis som du säger – fördelas rätt. Jag tror att vi behöver säkra att det ökar i förhållande till i dag, och det är en av anledningarna till att regeringen står för att staten ska ta ett större ansvar för finansieringen av skolan. I den budget som riksdagen har klubbat finns det ett samlat stöd som slutligen uppgår till 6 miljarder årligen och där det går mer till alla men mest till de skolor som behöver det allra mest.

Jag håller med om att bostadssegregationen är grundproblemet och grundanledningen till att vi har en skolsegregation. Jag håller också med om att vi givetvis måste bryta bostadssegregationen, bygga mer blandade bostadsområden och bekämpa utanförskap och andra sociala problem.

Men både jag och interpellanten vet att vi i dag har ett skolsystem som förstärker bostadssegregationen. I stället för att bostadssegregationen och klyftorna överbyggas ökar klyftorna, framför allt när det gäller de äldre

Prot. 2017/18:90
23 mars

Svar på
interpellationer

eleverna i grundskolan. Så sent som i veckan kom en rapport från Skolverket som visar detta.

Vi vet också att vi har framsynta huvudmän som gör insatser för att komma till rätta med detta. I Örebro har man ganska nyligen gjort det omdebatterade valet att stänga en högstadieskola i ett tufft område för att säkerställa att eleverna där möts på andra skolor. I Gislaved – en kommun som styrs av interpellantens parti och mitt parti tillsammans med Socialdemokraterna – har man valt att ändra upptagningsområdena till alla skolor så att elever med olika bakgrund möts på alla skolor.

Jag anser att alla huvudmän bör ha ett ansvar för att bryta segregation när det gäller att i skolplaneringen ta hänsyn till var skolan ligger, hur upptagningsområdet ser ut och hur man som friskola kan möta föräldrar och säkerställa kunskap om skolan. Man bör känna till detta ansvar och planera sin verksamhet utifrån det.

Det kommer att se väldigt olika ut för en fristående kommunal huvudman, för en liten kommun och för en stor kommun. Men ansvaret bör finnas där och vara tydligt uttryckt i lag.

Anf. 27 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Som ministern säger har skolor och kommuner redan detta ansvar – man ska fördela resurser utifrån behov. Detta ansvar finns alltså redan.

Om vi, givet detta, inte ska stämpla elever utifrån deras bakgrund och inte ska se dem som att de är sin bakgrund utan se dem efter vad de presterar, varför ska vi lägga mer tid på att fokusera på just bakgrunden? Varför ska vi säga till en elev att den, givet elevens bakgrund, behöver gå i skolan med elever från en annan bakgrund eftersom eleven då kommer att prestera bättre? Då gör vi ju precis det som vi säger att vi inte vill göra. Givet att skolorna i dag redan har ett sådant uppdrag, varför lägga ännu mer tid och fokus på det? Detta är min stora invändning.

I stället tycker jag och Moderaterna att vi behöver införa ett aktivt skolval. Problemet är inte att vi har föräldrar i Sverige som bryr sig om sina barns studieval och skolgång och om var de går i skolan. Problemet är att dessa val inte görs av alla i samhället. Där ser vi en skillnad i den socioekonomiska bakgrunden. Föräldrar med mer information om hur vårt utbildningssystem fungerar gör skolval åt sina barn i större utsträckning, medan andra föräldrar inte gör det. Detta är naturligt och betyder inte att dessa föräldrar bryr sig mindre om sina barn. De behöver dock mer vägledning i att göra ett skolval. Därför behöver vi ha ett aktivt skolval. Detta är ett konkret förslag som vi ifrån moderat håll har lagt fram. Det kräver inte jättemycket tid, är inte jättekomplicerat och kräver inga olika tolkningsregler. Därför tror vi att det är mycket mer effektivt.

Jag håller med ministern om att vi inte kan ha kvar skolor som inte fungerar – skolor i utanförskapsområden som år efter år inte levererar resultat. Där vill vi gå längre än regeringen och faktiskt lägga ned dessa skolor, som en sista åtgärd, även om det är en kommunal verksamhet. Vi vill att staten ska kunna gå in och styra detta mycket tydligare än vad som är fallet i dag.

Det är just detta – att den inte fungerar – som ska vara anledningen till att man lägger ned en verksamhet. Ska vi lägga ned bra skolor som har en

dålig elevsammansättning? Det är nämligen alternativet. Det tycker inte jag.

Prot. 2017/18:90
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 28 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! I den proposition som vi har lagt fram till riksdagen, som bland annat innehåller den lagparagraf som vi nu diskuterar, finns också möjligheten för staten att använda samma verktyg mot kommunala skolor som inte håller måttet som vi i dag kan använda mot fristående skolor. Jag håller med om att staten måste kunna göra detta, och ett sådant lagkrav finns i den proposition som har lagts fram till riksdagen.

Aktivt skolval kan absolut vara ett sätt för en kommun att säkerställa att man får en allsidig social sammansättning. Det måste dock kombineras med fler åtgärder, och kommunerna kommer också att behöva fler verktyg för att lyckas med detta.

Även friskolor efterlyser fler verktyg, till exempel att man inte ska behöva ha en kö. När det gäller de mest populära friskolorna krävs att de sökande har stått i kö redan från BB. Detta finns i de remissvar som kom in på Skolkommisionens slutbetänkande, och vi kommer att behandla det i en utredning framöver.

Herr talman! Ja – kommunerna har ansvar för att fördela resurser på ett bra sätt. Detta måste kommunerna göra mer. Denna lag behöver följas upp, och vi behöver säkerställa det på ett bättre sätt.

Kommunerna har i dag inte ansvar för att i sin planering bryta segregation. Detta är ett viktigt ansvar att föra till, inte minst nu. Den generation skolpolitiker som sitter runt om i Sveriges kommuner är den generation som kommer att planera och inviga flest nya skolor sedan grundskolans införande. Anledningen till detta är helt enkelt att det finns många fler elever – det föds fler barn i Sverige. Det är fantastiskt, men när vi gör detta ska vi såklart säkerställa att vi också bygger bort segregationen i var skolorna ligger. Vi ska säkerställa att det blir naturligt för barn som växer upp i villa och för barn som växer upp i hyreshus att gå till samma skola och att känna förtroende för den.

Vi ska minnas att när svensk skola var som starkast var det helt självklart att man kunde träffa lokalvårdarens och direktörens barn i samma klass. I dag sorteras barn i våra stadsregioner efter bakgrund. Det beror på bostadssegregationen och på ett skolsystem ovanpå som förstärker denna segregation. Jag vill i stället ha ett skolsystem som överbryggat segregationen.

Jag nämnde att det finns ett antal kommuner som i dag gör ett sådant jobb. Örebro och Gislaved är två av dem. Huddinge och Gävle är två ytterligare kommuner, som styrs av borgerliga partier, där jag har besökt skolor som har planerats utifrån att de ska ligga och ha ett upptagningsområde på ett sådant sätt att barn med olika bakgrunder, erfarenheter och familjer möts.

Detta lämnar två frågor från mig till interpellanten. Tycker riksdagsledamoten att det är bra att man i Örebro, Gislaved, Huddinge och Gävle planerar skolor på ett sådant sätt att barn med olika bakgrunder och socioekonomiska förutsättningar möts på samma skola? Och om riksdagsledamoten tycker att detta är bra, borde då inte alla kommuner och fristående skolor med detta perspektiv försöka att planera sin skolverksamhet utifrån de förutsättningar som finns i just den kommunen eller fristående skolan?

Anf. 29 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag kommer inte på någon kommun i Sverige som inte försöker att göra detta, men om ministern har några exempel – några dåliga exempel – på kommuner som inte planerar sina nyplacerade skolor efter detta tar jag gärna emot dem.

Vi måste fråga oss om detta är ett problem ute i landets kommuner. Finns det ett problem med att kommuner inte ser detta?

Förslaget innebär också att rektorn ska jobba med detta. Det är inte ett förslag som bara sträcker sig till landets kommunpolitiker och som bara innebär att de, eller vi – jag är ju också kommunpolitiker – ska bli bättre på att ta vårt ansvar. Det är inte enbart det som detta förslag handlar om, utan det är riktat till alla i skolan – även till rektorer och skolchefer.

Min bestämda uppfattning är att vi är ute på väldigt hal is när vi säger att svensk skola var bättre förr eftersom elevsammansättningen då var bättre, och jag tycker inte att det är särskilt fräscht. Det innebär nämligen att vi säger att det är elevernas bakgrund, och att sammansättningen är rätt, som gör att de presterar rätt. Jag köper inte det.

Det finns dessutom forskning om detta. Gabriel Heller Sahlgren har gjort en sammanställning på området där han sammanställer svensk och internationell forskning. Den visar på att kamrateffekter inte alls automatiskt ger resultatförbättringar i svensk skola utan att det i stället är det som jag och ministern har talat om här – undervisningstid, kvalificerade och duktiga lärare, ordning och reda och höga förväntningar – som ger kunskapsresultat. Det är detta som vi behöver fokusera mer på.

Anf. 30 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tycker inte att skolsegregation är fräscht. Jag tycker inte att det är fräscht att barn sorteras till olika skolor utifrån vilken ekonomi deras föräldrar har.

I OECD:s studier är rekommendationerna vad gäller det svenska skol-systemet extremt tydliga: Om trenden med växande kunskapsresultat som vi har nu ska fortsätta måste ni bryta ojämlikheten, och en avgörande del i det är att bryta segregationen. Andreas Schleicher var i Sverige och tog del av Skolkommissionens slutsatser. Han sa: Jag tror att ni kommer att ha lätt att få igenom det som handlar om mer resurser, men när ni ger er på att också bryta segregationen kommer det att vara svårare. Men ni måste våga ta den fajten, för ska man verkligen säkra att alla barn får med sig de kunskaper de behöver för livet handlar det om både att det finns tillräckligt med resurser på de skolor som behöver det och att barn med olika bakgrunder möts på samma skolor.

Vi har blivit överens om att också friskolor med kö ska kunna ta emot nyanlända. Det kunde de inte tidigare. Det är den första förändringen av reglerna som någon regering har lyckats driva igenom på 25 år, och jag tror att vi behöver gå vidare. Det är ett mycket modest förslag att kommuner och fristående huvudmän i vart fall ska ta in detta i sin planering och visa hur man planerar när man bygger nya eller bygger ut skolor. Jag kan komma på många kommuner där det i dag finns skolor där det går barn som bor i villor och barn som växer upp i hyreshus. Jag vet också, efter att ha träffat kommunalråd i bland annat Gislaved, hur svåra de här besluten är att fatta men hur bra det kan bli när de väl är fattade.

Det här ger ett stöd till kommunerna och till friskolorna att våga ta de här besluten. Jag tycker att det är ett stöd som vi ska ge.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:90
23 mars

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:429 om vinsttaket och skolorna

Anf. 31 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig vilken beredskap jag, mot bakgrund av Lagrådets kritik, har för att svensk skola ska fungera om regeringen har missbedömt hur omfattande konsekvenserna kan bli. Stockhaus har också frågat mig om jag, inom mitt ansvarsområde, kommer att vidta några åtgärder för att förbättra beredningen av förslaget om vinstbegränsningar med avseende på konsekvenserna för skolan.

Maria Stockhaus fråga handlar om Lagrådets yttrande med anledning av regeringens lagrådsremiss *Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättning och skollagsreglerad verksamhet*.

Låt mig först och främst understryka att regeringen med förslaget tar fasta på skattebetalarnas önskan och säkerställer att offentliga medel som huvudregel ska återinvesteras i välfärdsverksamheten till nytta för barn, elever och brukare och för de anställda. Regeringen anser att det är en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att skydda det allmännas intressen. Regeringen har i propositionen, som överlämnades till riksdagen den 20 mars (prop. 2017/18:159), beaktat Lagrådets synpunkter och gjort vissa förtydliganden och förändringar i enlighet med Lagrådets förslag. Men i vissa frågor gör regeringen en annan bedömning än Lagrådet. Dessa framgår i sin helhet av den nu avlämnade propositionen.

Regeringen har utvecklat konsekvensbeskrivningen i propositionen jämfört med Välfärdsutredningens underlag och lagrådsremissen. Konsekvensbeskrivningen har bland annat visat att nästan en tredjedel av företagen inom socialtjänst och skola har noll eller negativt operativt kapital. Ett kompletterande förslag har därför tagits fram som syftar till att skapa förutsättningar för ett rörelseresultat för de minsta företagen med små möjligheter att äga tillgångar. Förslaget är nu ute på remiss.

Regeringen instämmer i Lagrådets uppfattning att det är svårt att uppskatta hur många aktörer som kan komma att avveckla sin verksamhet till följd av förslaget eller hur många av dessa verksamheter som kan drivas vidare av en annan ägare. Privata aktörer kan redan i dag gå i konkurs, förlora sitt tillstånd eller välja att avveckla sin verksamhet. Kommuner bör därför alltid ha en beredskap för att ta sitt lagstadgade ansvar för att ge alla medborgare service om någon aktör försvinner.

Att dra slutsatser utifrån rörelsemarginaler i historiska uppgifter är svårt, då företagens beteenden sannolikt skulle ändras vid införandet av förslaget. Vidare varierar avkastningskraven mellan aktörerna. Regleringen är dock utformad så att utförarna ska tillåtas ett rörelseresultat motsvarande en marknadsmässig avkastning i förhållande till det kapital som är investerat i verksamheten. Det är mot denna bakgrund som regeringen bedömer att huvuddelen av verksamheterna kommer att finnas kvar. Här vill jag också framhålla att det kompletterande förslag som nu remitterats

innebär mindre långtgående regler för vissa privata aktörer inom skolväsendet, exempelvis ideella föreningar och aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Jag vill också understryka att regeringens uppfattning är att den här propositionens konsekvensanalys är betydligt mer omfattande än vad som är normalt för den här typen av reformer. Jämfört med till exempel friskolereformen på 1990-talet är det här förslagets konsekvensbeskrivning avsevärt mer ingående.

Då Maria Stockhaus, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Ida Drougge i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 32 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag tycker att det är konstigt att använda som argument att det har funnits andra lagrådsremisser genom tiderna som haft dåliga underlag, för sisådär 27 år sedan, så då kan vi ha det nu också, och den här lagrådsremissen är bättre än de tidigare. Det låter som en riktigt dålig ursäkt.

Enligt Riksrevisionen utgör betänkandet inte ett fullgott beslutsunderlag. Även med de förändringar som regeringen nu föreslår – vi får se vad remissvaren säger om förslaget – riskerar vardagen för 250 000 elever att hotas. När man lägger fram förslag som riskerar att få så stora konsekvenser undrar jag verkligen vilken beredskap man har. Det är fine att säga: Vi tror inte att det här kommer att inträffa. Vi gör inte samma bedömning som Lagrådet, trots att Lagrådet, Riksrevisionen och jättemånga andra tunga aktörer alla ganska entydigt instämmer i Lagrådets kritik.

Regeringen bortser alltså från kritiken. Fine, det kan man göra som regering. Men att man inte har någon beredskap om man skulle ha fel kan jag inte förstå. Jag upprepar därför frågan som Maria Stockhaus ställer i sin interpellation: Vilken beredskap har ministern, mot bakgrund av Lagrådets kritik, för att svensk skola ska fungera om regeringen har missbedömt hur omfattande konsekvenserna kan bli?

Anf. 33 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Riksdagsledamoten för debatten lite grann i motvind. Det var inte så länge sedan som vi kunde läsa i tidningen om en skola, driven av en börsnoterad vinstkoncern, som ska läggas ned därför att den inte tjänar tillräckligt mycket pengar till koncernen. Vad händer då? Jo, kommunen går in och tar över skolan och dess verksamhet för att säkra att barnen som valt skolan, som vill gå på den skolan och som trivs med varandra inte nästa sommar ska leva i osäkerhet om vad som kommer att hända efter sommarlovet.

Det var *en* skola. Det finns betydligt allvarligare exempel i den svenska friskolehistorien – friskolekoncerner och friskolor som i princip mött elever och lärare med en lapp på dörren där det stått: Ledsen, jag har tömt bolaget på pengar och konkat verksamheten. Lycka till!

När sommaren kommit har elever, lärare och kommuner stått med en mycket stor osäkerhet om vad som ska hända. Då har andra aktörer stöpat in. Kommunerna har det lagstadgade ansvaret att ha beredskap för och säkra att alla elever får en skolplats. Även idéburna aktörer har gått in. Till

exempel kunde vi efter JB-koncernens konkurs se hur Grillska gymnasiet, drivet av Stockholms Stadsmission, tog över och drev skolorna i Mälardalsregionen vidare utan vinstkrav och med återinvestering.

Så ser beredskapen ut. Kommuner ska säkra att alla barn får en god skolgång. Skulle det finnas friskolor som inte vill rätta sig efter reglerna utan finns i det svenska skolsystemet för att man vill plocka pengar ur verksamheten, då får kommunerna ta vid, kanske tillsammans med andra mer seriösa friskoleaktörer.

Reglerna som vi föreslår innehåller ett antal rätt stora förändringar jämfört med dem som finns i betänkandet. Regeringen är tydlig med att de mindre aktörer som inte har ett operativt kapital ändå ska kunna gå med överskott, och ett förslag till hur det ska gå till är nu ute på remiss. Vi tydliggör också att reglerna ser annorlunda ut för de verksamheter som på annat sätt garanterar att man inte kommer att plocka ut skattepengar ur verksamheten. Det handlar om ideella föreningar eller aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Det är en särskild form av aktiebolag som ger samma trygghet och samma oberoende för ägaren som ett annat aktiebolag, men där det finns regler som garanterar att pengarna som kommer in i verksamheten och vinsten också stannar där och inte flyttas till och tas ut i ett skatteparadis.

Känner man att dessa regler är svåra att följa och att kontrollen som finns i den proposition som jag har avlämnat till riksdagen blir svår att upprätthålla har man som aktiebolag alla möjligheter att ombilda sitt bolag till ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Då garanterar man det offentliga, till oss som skattebetalare, att man kommer att ta väl hand om de pengar som kommer in i bolaget. Man kommer inte att betala ut dem i vinst, utan pengarna ska användas för att skapa bästa möjliga skola. Då är det någonting som regeringen är så att säga fine med.

Herr talman! Jag tycker att det är rimligt att ställa krav på dem som får det allmännas förtroende att ta hand om vårt viktigaste välfärdsuppdrag, att driva skola. Och jag tycker att det är rimligt att ett av de kraven är att de skattepengar som går in i verksamheten faktiskt också ska komma elever och lärare till del. Jag tycker ärligt talat att det är märkligt att detta väcker politisk debatt.

Anf. 34 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Att skattepengar som läggs på skola och utbildning ska komma eleverna till del, att de ska gå till undervisning, att de ska gå till lärarlöner, ska gå till materiel och till allt det som gör det möjligt för elever att klara sin skolgång, få ett jobb och bygga det här landet starkt, det är inte detta som väcker uppmärksamhet. Då har verkligen ministern och regeringen missuppfattat Moderaternas och oppositionens hela kritik.

Problemet med den här lagstiftningen är ju hur den är formulerad. Syftet är det inget fel på. Som Lagrådet har uppfattat det är det övergripande syftet med förslaget att stärka förtroendet för välfärdens verksamhet och för välfärdssystemet. Om det leder till att skolor för 250 000 elever läggs ned – skolor som fungerar och ger elever chans till en bra utbildning, till att komma in på arbetsmarknaden och bygga det här landet starkt – kan jag inte förstå hur det stärker förtroendet för vår välfärdsverksamhet.

Prot. 2017/18:90
23 mars

Svar på
interpellationer

Jag och ministern har nog också mött många exempel i kommuner där man jämnar ut skolor emellan. Det finns några skolor som går bra. Då tar man pengar från de skolorna. Sedan finns det skolor som går dåligt. På det sättet jobbar man på ett tag tills underskotten eller förlusten i en skola blir för höga, och då lägger man ned den verksamheten.

Jag vet jättemånga kommuner runt om i Sverige och i Stockholm som lägger ned sina gymnasieskolor och högstudier och slår ihop dem för att öka effektiviteten. Det brukar också leda till bättre skolresultat, så det behöver inte alltid vara fel. Men så gör alla kommuner i Sverige.

Att peka på att det är friskolor som har syftet att enbart bedriva effektiv verksamhet är fel. Jag tycker inte heller att det är helt galet att man ska bedriva verksamhet effektivt, det gör jag inte. Men självklart ska pengarna gå till undervisning.

Men, som sagt, det är inte det som är problemet med förslaget. Problemet är hur förslaget är utformat i sig och att det är kopplat till det operativa kapitalet. Ja, man kan ombilda sin verksamhet. Man kan exempelvis ombilda sin verksamhet till en stiftelse.

Jag har besökt en skola på Lidingö, Christinaskolan. Ägarna äger bara den skolan, och de arbetar som rektorer. De har tidigare arbetat i en verksamhet som bedrivits i stiftelseform. Där kan man mycket lättare än i ett aktiebolag plocka ut pengar till ägare och styrelse. Det kommer man inte åt med det här förslaget. Ägarna menar att med aktiebolag har man också skyldighet att ha större transparens än i stiftelser. Därför tycker de att stiftelse var en mycket bättre bolagsform och ett mycket bättre sätt att bedriva verksamhet på för att få effektivitet och för att gynna en bra skola.

Det är tekniken och sättet som regeringen har utformat sitt förslag på som gör att 250 000 elever riskerar att mista sin skola. Sedan har man ingen backup-plan för hur man ska lösa det.

Anf. 35 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Ida Drougge och jag har ganska ofta meningsfulla diskussioner om skolpolitik i riksdagens kammare och i andra sammanhang. Men här måste jag säga att jag tycker att argumentationen är tramsig. Att påstå att regeringen lägger fram ett förslag som hotar 250 000 barns skola bygger ju på idén att varenda friskola i Sverige drivs av någon som vill kunna plocka ut skattepengar ur verksamheten. Så ser inte jag på friskolor i Sverige. Det är inte sådana aktörer i Friskolesverige som jag möter. Väldigt många av dessa aktörer har redan i dag regler som gör dem idéburna, som säkrar att pengarna som går in i verksamheten också ska stanna där.

Det finns väldigt många andra som är tydliga med att även om man valt att organisera sig i en aktiebolagsform är inte syftet att man vill plocka pengar ur verksamheten. Med förslaget som finns i den proposition som vi har lagt fram kommer man att ha valet att antingen ombilda sig till ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning eller följa reglerna om hur man flyttar pengar över åren.

De allra flesta friskolor drivs av personer som brinner för bildningsuppdraget att ge en bra skola och som inte drömmer om att plocka skattepengar ur verksamheten till sig själva. De kommer inte att ha några problem att följa de förslag till regler som ligger i den här propositionen.

Men det kan finnas även andra friskolor. De friskolorna kan jag inte se att vare sig jag eller Moderaterna ska ta i försvar. Det handlar om friskolor

som väljer att ha färre lärare än andra skolor, lägre lärarlöner och sämre lärarkontinuitet samtidigt som skattepengar flyttas ifrån verksamheten. De elever som behöver stöd får inte det stöd som de ska ha medan skattepengarna hamnar i skatteparadis eller genom ett fiffigt upplägg försvinner från dem som de var tänka för.

Dessa friskolor har förstört ryktet för alla friskolor. Man kan inte nog understryka hur ryktet för friskolor påverkades av till exempel JB-konkurrensen. Det är anledningen till att vi behöver regler som kan återuppbygga ett förtroende för att det allmänna, staten, kommuner ska kunna samarbeta med fristående aktörer och kreatörer som vill driva skola på ett eget sätt.

Jag tycker att det är bra att vi kan ha det samarbetet, men det kommer att bygga på att man har vissa regler. Jag tycker, som sagt, att en av dessa regler ska vara att skattepengar som kommer in ska gå till verksamheten. Investerar man pengarna i eget kapital ska man kunna ta ut dem i marknadsmässig avkastning. Men skattepengarna ska komma in i verksamheten och komma eleverna till del.

Anf. 36 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Kammarkollegiet framför att utredningens proportionalitetsbedömning av förslaget är bristfällig, att såväl allmänintresset som problembeskrivningen är otydliga. Det går därför inte att avgöra om förslaget har rimlig proportionalitet eller inte. Ekonomistyrningsverket anser att det inte går att göra någon bedömning av de offentligt finansierade effekterna. Statskontoret säger att utredningen inte presenterar något underlag som gör det möjligt att bedöma om nyttan med dessa förslag står i rimlig proportion till de stora konsekvenserna.

Enligt Lagrådet är det här inte ogrundad kritik. Tvärtom anser man att det finns grund för kritiken. Jag tycker därför inte att det är särskilt konstigt att jag som oppositionsföreträdare och många andra runt om i landet ställer sig frågan: Om det nu är så att regeringen har missbedömt konsekvenserna av sitt förslag – konsekvenser som Lagrådet, Statskontoret, Ekonomistyrningsverket, Kammarkollegiet, Riksrevisionen med flera har framfört och är oroliga för – vad gör man då?

Om regeringen som nästan ensam aktör visar sig ha fel, vad gör man då? Jag har fortfarande inte fått svar på den frågan. Hur gör man om regeringen har missbedömt detta?

Det är sant att friskolor är de skolor i Sverige som presterar absolut bäst. Några av landets bästa skolor är friskolor. Många av landets sämsta skolor är dock också friskolor.

Anf. 37 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Riksdagsledamoten! Jag har försökt förklara att så som svensk lagstiftning ser ut finns det en beredskap i kommunerna att säkra att varje barn får en god utbildning.

Tyvärre har den beredskapen behövt prövas när friskolor plötsligt bestämmer sig för att stänga en skola då den inte levererar tillräckligt med pengar eller går i konkurs för att en ägare har tömt bolaget på pengar. Då har beredskapen visat sig vara god. Eleverna har kunnat få en bra skolgång.

Anledningen till förslaget är att vi inte ska behöva hamna i den situationen fler gånger. Vi ska veta att den som driver skola i Sverige, den som du och jag ger förtroendet att ge våra barn utbildning, ska vara någon som vill

Prot. 2017/18:90
23 mars

Svar på
interpellationer

just det, nämligen att ge våra barn utbildning. Det ska inte vara någon som tänker att det finns en möjlighet att göra sig en hacka.

Jag tycker att det är självklart att vi ska känna förtroende för dem som får starta en skola i Sverige. Dessa regler möjliggör ett sådant förtroende. Om reglerna får riksdagens stöd tror jag att förtroendet för Friskolesverige kommer att kunna öka. Det vore välkommet, och det vore en stark nytta med förslaget.

Det ska få finnas friskolor. Det ska finnas möjlighet att välja mellan olika skolor. Men man ska vara trygg med att på den skola där mitt barn går, där går varenda skattekrona som jag och andra betalar in till att ge barn den absolut bästa utbildningen. Detta tycker jag är ett rimligt krav att ställa på den som driver friskolor.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2018) 94 Förslag till Europaparlamentets och Rådets direktiv om emission av säkerställda obligationer och offentlig tillsyn över säkerställda obligationer och om ändring av direktiv 2009/65/EG och direktiv 2014/59/EU

COM(2018) 147 Förslag till rådets direktiv om fastställande av regler med avseende på bolagsbeskattning av en betydande digital närvaro

COM(2018) 148 Förslag till rådets direktiv om ett gemensamt system för skatt på inkomster från tillhandahållande av vissa digitala tjänster

§ 15 Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för följande propositioner skulle förlängas till och med *onsdagen den 11 april*:

2017/18:182 Samling för skolan

2017/18:184 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program

2017/18:195 Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser

2017/18:204 Fler vägar till kunskap – en högskola för livslångt lärande

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 mars

2017/18:443 Omlokaliseringen av MUCF

av *Cecilia Magnusson* (M)

till statsrådet *Anna Ekström* (S)

2017/18:444 Skatteflykt och EU:s så kallade svarta lista
av *Momodou Jallow* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2017/18:90
23 mars

2017/18:445 Lagen om stöd och service
av *Maj Karlsson* (V)

till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:446 Trafikverkets planer för E45 genom Sveg
av *Beatrice Ask* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:447 Nationellt tiggeriförbud

av *Adam Marttinen* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 mars

2017/18:1073 Företags marknadsföring av grön el

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:1074 Polisens skyddsvästar

av *Andreas Carlson* (KD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1075 Statliga myndigheters affärer med utländska företag

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:1076 Mål för andelen nyanställda kvinnor i byggbranschen

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:1077 Insatser för rening och destruktion av förorenat släckvatten

av *Beatrice Ask* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1078 Den akuta situationen i Demokratiska republiken Kongo

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1079 Nya regler för vägbelysning

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1080 Fusk med kosttillskott

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1081 Lagstiftning om skydd för utländsk konst

av *Roland Utbult* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2017/18:90
23 mars

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 11.02.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 13 anf. 35 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälningar om nya riksdagsledamöter	1
§ 2 Anmälan om ersättare	1
§ 3 Avsägelse	2
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 5 Utökning av antalet suppleanter	2
§ 6 Val av extra suppleant	3
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 9 Svar på interpellation 2017/18:421 om biståndet till palestinska myndigheten	3
Anf. 1 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	3
Anf. 2 JULIA KRONLID (SD)	4
Anf. 3 ANDERS ÖSTERBERG (S)	5
Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	6
Anf. 5 JULIA KRONLID (SD)	7
Anf. 6 ANDERS ÖSTERBERG (S)	9
Anf. 7 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	9
Anf. 8 JULIA KRONLID (SD)	10
Anf. 9 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	10
§ 10 Svar på interpellation 2017/18:381 om självmord bland barn och unga i asylprocessen	11
Anf. 10 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	11
Anf. 11 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	12
Anf. 12 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	13
Anf. 13 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	14
Anf. 14 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	15
Anf. 15 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	16
Anf. 16 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	16
§ 11 Svar på interpellation 2017/18:400 om institutionell korruption inom läkemedelsbranschen	17
Anf. 17 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	17
Anf. 18 MARGARETA LARSSON (-)	19
Anf. 19 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	19
Anf. 20 MARGARETA LARSSON (-)	20
Anf. 21 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	21
Anf. 22 MARGARETA LARSSON (-)	22
Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	22
§ 12 Svar på interpellation 2017/18:405 om social sammansättning i skolklasser	23
Anf. 24 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	23
Anf. 25 IDA DROUGGE (M)	24
Anf. 26 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	25
Anf. 27 IDA DROUGGE (M)	26
Anf. 28 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	27
Anf. 29 IDA DROUGGE (M)	28
Anf. 30 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	28

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:429 om vinsttaket och skolorna	29
Anf. 31 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	29
Anf. 32 IDA DROUGGE (M).....	30
Anf. 33 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	30
Anf. 34 IDA DROUGGE (M).....	31
Anf. 35 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	32
Anf. 36 IDA DROUGGE (M).....	33
Anf. 37 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	33
§ 14 Bordläggning.....	34
§ 15 Beslut om förlängd motionstid	34
§ 16 Anmälan om interpellationer	34
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	35
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 11.02.	36